

MİHRİBAN TOLUAY

**İNSAN HAKLARI HUKUKUNDA
CİNSİYET TEMELİNDE
AYRIMCILIK YASAĞI**

onikilevha
KİMLİK HUKUKU VE İNSAN HAKLARI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I. GİRİŞ.....	5
II. EŞİTLİK İLKESİ	6
III. AYRIMCILIK KAVRAMI.....	7
IV. AYRIMCILIK YASAĞI.....	11
V. CİNSİYET KAVRAMI	13
A. Biyolojik Cinsiyet.....	13
B. Toplumsal Cinsiyet.....	14
1. Ataerkil Düzen	15
2. Feminizmin Tarihçesine ve Feminist Teorilere Kısa Bir Bakış	18
VI. CİNSİYET TEMELİNDE AYRIMCILIK YASAĞI.....	19

İKİNCİ BÖLÜM
CİNSİYET TEMELİNDE AYRIMCILIK
YASAĞININ NORMATİF ÇERÇEVESİ

I. ULUSLARARASI BELGELERDE CİNSİYET TEMELİNDE AYRIMCILIK YASAĞI.....	21
A. Birleşmiş Milletler Belgeleri	22
1. Genel Anlamda Ayrımcılık Yasası Düzenlemesi İçeren Belgeler.....	22
a. Evrensel İnsan Hakları Bildirisi.....	22
b. Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi	24
c. Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi	28
2. Spesifik Olarak Cinsiyet Temelinde Ayrımcılık Yasası Düzenlemesi İçeren Belgeler	31
a. Kadınların Siyasal Haklarına Dair Sözleşme	32
b. Evli Kadınların Vatandaşlığına Dair Sözleşme	33
c. Evlenmeye Rıza, Evlenme İçin Asgari Yaş ve Evliliklerin Tescili Hakkında Sözleşme	34
d. Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Bildirisi	35
e. Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi	36
(1) Sözleşmenin Kabulü ve Türkiye Açısından Genel Durum.....	36
(2) Sözleşmenin Kapsamı	38
(3) Denetim Mekanizmaları	41
(4) Seçmeli Protokol.....	43
B. Avrupa Konseyi Belgeleri	46
1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	47
2. Avrupa Sosyal Şartı.....	51
C. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası Düzenlemeler.....	52
1. Birleşmiş Milletler Belgeleri	53

2. Avrupa Konseyi Belgeleri	58
II. TÜRK HUKUKUNDA CİNSİYET TEMELİNDE AYRIMCILIK YASAĞI.....	59
A. Anayasalarda Cinsiyet Temelinde Ayrımcılık Yasağı.....	59
B. Medeni Hukukta Cinsiyet Temelinde Ayrımcılık Yasağı.....	64
1. Türk Kanunu Medenisi Hükümlerinin Cinsiyet Temelinde Ayrımcılık Yasağı Bağlamında Değerlendirilmesi	65
2. Medeni Kanun Hükümlerinin Cinsiyet Temelinde Ayrımcılık Yasağı Bağlamında Değerlendirilmesi	69
C. Ceza Hukukunda Cinsiyet Temelinde Ayrımcılık Yasağı.....	72
1. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlara Genel Bakış	73
2. Hukuken Korunan Bir Değer Olarak Bekâret.....	76
3. Töre ve Namus Kavramlarının Ceza Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi.....	78
4. Tecavüzü Önlemeye Yönelik Hatalı Hükümlerin Tecavüzü Yaygınlaştırması	82
5. Kadın Zinası Suçu ile Erkeğin Zinası Suçunun Farklı Koşullara Tabi Olması.....	84
6. Mağduriyetin Pekiştirilmesi: İspat	86
D. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Ulusal Düzenlemeler	88
E. Sosyal Güvenlik Hukukunda Cinsiyet Temelinde Ayrımcılık Yasağı.....	91

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İÇTİHAH HUKUKUNDA CİNSİYET TEMELİNDE AYRIMCILIK YASAĞI

I. ULUSLARARASI İÇTİHAH HUKUKUNDA CİNSİYET TEMELİNDE AYRIMCILIK YASAĞI	97
A. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları	97
1. Cinsel Saldırı Davaları	98
2. Aile İçi Şiddet Vakalarına İlişkin Kararlar	101

3. Sosyal Güvenlik Pozisyonlarına İlişkin Cinsiyet Temelli Ayrımcılık Vakaları.....	104
4. Başörtüsü Sorunu.....	105
5. Evli Kadınların Vatandaşı Olmadıkları Ülkeye Eşleriyle Birlikte Yerleşme Hakkı.....	107
B. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Nezdinde Türkiye Aleyhine Açılan Davalar.....	109
1. Evli Kadının Soyadına İlişkin Kararlar.....	109
2. Aile İçi Şiddet Vakalarına İlişkin Kararlar	111
3. Gözaltında Zorla Jinekolojik Muayeneye İlişkin Kararlar ..116	
a. Juhnke v. Türkiye Davası.....	117
b. Salmanoğlu ve Polattaş v. Türkiye Davası	119
4. Başörtüsü Sorunu.....	122
5. İşe Alımda Cinsiyet Temelli Ayrım	124
6. Sosyal Güvenlik Pozisyonlarına İlişkin Cinsiyet Temelli Ayrımcılık Vakaları.....	125
II. TÜRK İÇTİHAT HUKUKUNDA CİNSİYET TEMELİNDE AYRIMCILIK YASAĞI.....	128
A. Anayasa Mahkemesi Kararları.....	129
1. Kadınların Aleni Duruşmadan Menedilmesi	131
2. Kadının Memurluğunun “Caiz” Olması.....	132
3. Zina Suçuna İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararları	133
4. Namus Düşüncesinin Anayasa Mahkemesi Kararlarındaki Yansıması.....	136
5. Kadının Kocasından Çalışma İzni Alma Zorunluluğu.....	137
6. Askerlik Yükününün Cinsiyet Temelinde Değerlendirilmesi.....	139
7. Kadının Tasarruf Ehliyetinin Sınırlandırılması.....	140
8. Kocanın İkametgâhının Kadının İkametgâhı Sayılması....	142
9. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 434’e İlişkin Kararlar	143
10. Evli Kadının Soyadına İlişkin Kararlar.....	147
11. Fuhşu Kendine Meslek Edinen Kadın Kavramı.....	154

---

12. Başörtüsü Sorunu.....	157
13. Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri.....	160
B. Danıştay Kararları.....	162
C. Yargıtay Kararları	163
1. Medeni Hukuktaki Gelişmelerin Kararlara Yansıması.....	163
2. Bekârete Atfedilen Hukuki Değere İlişkin Kararlar	166
a. Ceza Hukuku Bakımından	166
b. Medeni Hukuk Bakımından.....	169
3. Haksız Tahrik Hükümlerinin Erkekler Lehine Yorumlanması.....	172
4. Evlilik İçi Irza Geçme.....	175
5. Cinsel Saldırı Suçlarında İspat Soruna İlişkin Kararlar.....	178
III. CİNSİYET TEMELİNDE AYRIMCILIK YASAĞINA “TERSİNE” BİR BAKIŞ	180
1. Anayasa Mahkemesi Kararları.....	181
2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları	185
SONUÇ	191
KAYNAKÇA	195
KARARLAR DİZİNİ	217